

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการพระบริหารการนิเทศตามหลักการเสริมสร้าง พลังอำนาจในตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*

A Development of Supervision Administration Monks Management Model Based on Self-Empowerment and Participatory Learning

¹ขันทอง วัฒนะประดิษฐ์, ²พระศรีธรรมภาณี, ³พระมหาพงศกร ฐานงกรณ์ (สิมพา),
⁴ชนันภรณ์ อารีกุล และ ⁵ขวัญตระกูล บุธิจักร

¹Khantong Watanapradith, ²Phra Sridhammapani,
³Phramaha Pongsakorn Thanangkaro (Simpa), ⁴Chananporn Areekul
and ⁵Khwantrakun Butthichak

^{1,2,3,5}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ⁴มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
^{1,2,3,5}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, ⁴Srinakharinwirot University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: Kanthong.wat@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของพระบริหารการนิเทศ 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการพระบริหารการนิเทศตามหลักการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม รูปแบบวิจัยเป็นแบบผสมวิธี และใช้การทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ พระสอนศีลธรรมจำนวน 21 รูป ในพื้นที่ 4 ภาค เครื่องมือวิจัยที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบวัดสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ แบบสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม การสะท้อนคิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (t-test dependent)

ผลการศึกษาพบว่า

1) พระบริหารการนิเทศเป็นผู้บุคลิกลักษณะน่าเชื่อถือและสร้างศรัทธา มีการสื่อสารที่ดี เป็นผู้มีความรู้ อาสา เสียสละ มนุษย์สัมพันธ์ดี และมีอุดมการณ์เผยแพร่งานพระพุทธศาสนา

2) หลักสูตรสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ มีรูปแบบการอบรมแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) เป็นการอบรมออนไลน์ 7 ชั่วโมง และออนไซต์ 5 วัน และฝึกภาคปฏิบัติ 1 เดือน เนื้อหาหลักสูตรประกอบด้วย 6 โมดูล (Module) ประกอบด้วย Pre-Module ความรอบรู้เกี่ยวกับองค์กรและเครือข่าย Module 1) ความเป็นครูเพื่อการเปลี่ยนแปลง 2) การสื่อสารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจผู้นำ 3) การนิเทศอย่างมืออาชีพเพื่อสร้างชุมชนกัลยาณมิตร 4) การบริหารจัดการเชิงพุทธนวัตกรรม 5) การสร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนศีลธรรมในสังคม และ 6) ปฏิบัติการบริหารจัดการการนิเทศ ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า คะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะพระบริหารการนิเทศทั้ง 5 ด้าน ของพระสอนศีลธรรมภายหลังการเข้าร่วมอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า $t = 4.26$)

3) รูปแบบการบริหารจัดการพระบริหารการนิเทศตามหลักการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กระบวนการคัดเลือกอย่างมีส่วนร่วม

2) กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง 3) การวางโครงสร้างระบบการส่งเสริมพระบริหารการนิเทศ และ 4) การสร้างพลังเครือข่ายพระบริหารการนิเทศที่เข้มแข็ง องค์ความรู้ใหม่คือ 4 ส. โมเดล พัฒนาพระบริหารการนิเทศ ได้แก่ 1) สร้างระบบคัดสรรอย่างมีส่วนร่วม 2) สร้างสรรค์การเรียนรู้แบบเสมือนจริง 3) สร้างระบบการส่งเสริมในการบริหารงาน และ 4) สร้างพลังเครือข่ายของพระบริหารการนิเทศ พระนิเทศ และพระสอนศีลธรรม

คำสำคัญ: พระบริหารการนิเทศ; การเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเอง; การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม; พระสอนศีลธรรม

Abstract

The purposes of this research article were 1) to investigate the characteristics of supervision administration monks, 2) to develop the curriculum for developing the competency of supervision administration monks, and 3) to present the supervision administration monks management model based on self-empowerment and participatory learning. The study was a mixed-methods research and used the one-group pretest-posttest design. The sample group were 21 moral teaching monks from four regions. The research instruments were in-depth interview form, competency assessment test, participation observation, and reflection. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test dependent.

The research results were:

1) The supervision administration monks are those who are trustworthy and capable of fostering faith through good communication, volunteerism, sacrifice, good human relations, and an intention to spread Buddhism.

2) The curriculum for developing the competency of supervision administration monks was a hybrid learning course consisting of 7 hours of online training, 5 days of on-site training and 1 month of practical training. The curriculum consists of 6 modules with a Pre-Module on knowledge about institution and networks. The 6 modules include: 1) change-agent teachers, 2) communication for empowerment leaders, 3) professional supervision to build a friendly community, 4) Buddhist innovative management, 5) building networks to drive morality in society, and 6) practice to supervision administration monks. The result of the curriculum test showed that the mean scores of 5 aspects supervising monks' competencies were significantly higher than before training at the .05 level (t value = 4.26),

3) The supervision administration monk management model based on self-empowerment and participatory learning consisted of 4 components: 1) participatory selection process, 2) learning process to change, 3) building a system structure to promote the supervision administration monks, and 4) building a strong network of monks for supervision administration. The new knowledge was 4S model to develop the supervision administration monks: 1) to create a participatory selection process, 2) to create the virtual learning, 3) to

create a system to promote administration, and 4) to create the network of supervision administration monks, supervision monks, and moral teaching monks.

Keywords: Supervision Administration Monks; Self- Empowerment; Participatory Learning; Moral Teaching Monks

บทนำ

อดีตการศึกษาไทยได้ผูกโยงกับการศึกษาศาสนา โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางและมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้อบรมบ่มเพาะวิชาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม แต่เมื่อประเทศไทยรับเอาแนวคิดการจัดการศึกษาสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นเรื่องการแข่งขันเปรียบเทียบเช่นปัญหาเป็นตัววัดคุณภาพการศึกษาไทย ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เด็กไทยมีความเครียดมากเกินไปเนื่องจากผู้ปกครองมุ่งเน้นให้เรียนกวดวิชา นอกจากเด็กไทยไม่มีความสุขในการศึกษาเล่าเรียนแล้ว ประเทศไทยยังประสบปัญหาภูมิทัศน์ทางศีลธรรมทางสังคมของเยาวชนไทยก็ไม่แข็งแรง ปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนไทยแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพฤติกรรม “ยิ่งโตยิ่งเพิ่ม” ได้แก่ การเที่ยวกลางคืน การใช้โทรศัพท์เกินจำเป็น การโดดเรียน การยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ การดื่มสุรา การติดเกม ใช้อินเทอร์เน็ตเกินจำเป็นและเข้าถึงความเสี่ยงอันตรายในด้านต่างๆ และกลุ่มพฤติกรรม “ยิ่งโตยิ่งลด” ได้แก่ การไปวัด การไปเที่ยวกับพ่อแม่พี่น้อง การเล่นเกม และช่วยเหลืองานบ้าน เป็นต้น (Chitradap & Bunsue, 2007) ภาครัฐได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของปัญหาและการบ่มเพาะศีลธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา จึงให้งบประมาณสนับสนุน โดยกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ได้จัดตั้งโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนับตั้งแต่ ปี พ.ศ.2546 จวบจนถึงปัจจุบัน โดยให้มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินการรับผิดชอบบริหารโครงการ

สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นหนึ่งในสองหน่วยงานที่ภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมให้พระสงฆ์ในการนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่นับว่าเป็นต้นทุนสำคัญที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน ในการบ่มเพาะจิตและปัญญาแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผ่านโครงการสำนักพระสอนศีลธรรมในการทำหน้าที่บริหารจัดการดูแลและกำกับติดตาม ซึ่งนับว่าเป็นโครงการที่พัฒนาคุณธรรม ศีลธรรมของคนในชาติที่เริ่มต้นจากเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา อันจะเป็นฐานไปสู่วิสัยทัศน์ชาติ คือ ประเทศไทยมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ชาติที่ระบุไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ที่มีเป้าหมายให้คนในชาติทุกช่วงวัย เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ มีความพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งรากฐานแรกที่ต้องเริ่มต้นในการปลูกฝังบ่มเพาะ คือ เด็กและเยาวชน กว่าหนึ่งทศวรรษของสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้พยายามขับเคลื่อนพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ผลสัมฤทธิ์ของโครงการพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อยู่ในระดับที่ดีสามารถส่งเสริมพัฒนาทัศนคติและพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียน (Phra Sridhammapani et al., 2018) แต่อย่างไรก็ตามยังพบ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางที่ต้องพัฒนาเพื่อให้การทำงานของพระสอนศีลธรรมมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น มีผลการศึกษาที่สะท้อนถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของพระสอนศีลธรรม โดยพบประเด็นหลัก กล่าวคือ ปัญหาความไม่เข้าใจเนื้อหาสาระของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่สามารถทำให้นักเรียนสนใจ การใช้สื่อที่ไม่ทันสมัยและไม่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ความไม่เข้าใจในวิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียน (Phrapalad Peecha Nandako (Junjuea), 2017) สอดคล้องกับ Sermsong and Lunaha (2021) กล่าวถึงปัญหา

พระสอนศีลธรรมขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ทำให้ใช้สื่อน้อย ไม่สามารถสร้างความสนใจให้กับนักเรียน และยังเน้นการสอนแบบบรรยาย อีกทั้งวิธีการวัดประเมินผลด้วยข้อสอบซึ่งไม่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ที่อยากให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างแท้จริง คือ เรื่องของคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่แสดงออกที่พึงประสงค์

ด้วยปัญหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมดังกล่าว ทำให้เกิดกระแสต่อต้านการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยเยาวชนกลุ่มหนึ่งอยากให้ “ถอดพระพุทธศาสนาออกจากบทเรียน” (Manager Online, 2020) อีกทั้งบางสถานศึกษาที่มีพระสอนศีลธรรมไปสอนขาดความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรม และอยากให้มีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมที่ได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นระบบ โดยมีการนิเทศติดตามและประเมินการสอนของพระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่อง (Phra Athiphat Adhicitto (Meesil), 2018) โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างทักษะและประสบการณ์ให้กับ พระสอนศีลธรรม และควรมีการกระจายออกไปตามส่วนภูมิภาค โดยได้รับความร่วมมือจากสถานศึกษา ชุมชน คณะสงฆ์ในการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของพระสอนศีลธรรม กล่าวได้ว่า ต้องมีการพลิกโฉมการขับเคลื่อนงานพระสอนศีลธรรมเพื่อพัฒนาพระสอนศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพและเป็นพลังในการขับเคลื่อนศีลธรรมในสถานศึกษา ซึ่งปัจจุบันวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ท่ามกลางสถานการณ์ที่ท้าทาย และต้องมีการปรับตัวสูง เพื่อให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

ดังนั้น เพื่อการพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่งและสมสมัยกับการจัดการเรียนการสอนของคนรุ่นใหม่ สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “เป็นพลังขับเคลื่อนศีลธรรมในสถานศึกษา” โดยกำหนด 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาและวางระบบบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมให้ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมและจัดการสมรรถนะพระสอนศีลธรรมและบุคลากรให้มีความเป็นมืออาชีพวิถีพุทธ ยุทธศาสตร์ที่ 4 เพิ่มคุณค่าและความผูกพันให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม (พระสอนศีลธรรม, บุคลากร, สถานศึกษา, คณะสงฆ์, พลัง บ ว ร) (Monks Teaching Morality in School Office Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2022) จากแผนยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์แสดงให้เห็นทิศทางการพัฒนาการขับเคลื่อนพระสอนศีลธรรมที่ต้องพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนกันทั้งในด้านการพัฒนาคน ระบบ และกลไก กลยุทธ์หนึ่งในการพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานของสำนักงานพระสอนศีลธรรม บรรลุวิสัยทัศน์ คือ การพัฒนาพระบริหารการนิเทศและพระนิเทศ ซึ่งถือว่าเป็นแกนนำที่จะมาช่วยพัฒนาและยกระดับศักยภาพของพระสอนศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพและเข้าถึงพระสอนศีลธรรมที่กระจายตัวอยู่ในตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ เพราะการบริหารจัดการเพียงลำพังสำนักงานพระสอนศีลธรรม อาจไม่เพียงพอและทันต่อการเร่งพัฒนาพระสอนศีลธรรมที่ต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอยู่ตลอดเวลา ดังสถานการณ์แพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่สถานศึกษาต้องปรับการเรียนการสอนมาใช้ระบบออนไลน์ ถ้าพระสอนศีลธรรมไม่สามารถปรับตัวได้ทัน การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นรากฐานในการบ่มเพาะจิตและปัญญาของเด็กและเยาวชนไทยย่อมด้อยประสิทธิภาพหรือไม่เข้าถึงการจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่

ทั้งนี้ ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาพระสอนศีลธรรมที่ผ่านมาคือ การจัดการฝึกอบรมที่มาจากส่วนกลางของสำนักงานพระสอนศีลธรรม ซึ่งมีกำลังคนจำกัดและไม่สามารถกระจายการอบรมให้พระสอนศีลธรรมที่มีอยู่ทั่วประเทศได้ทันทั่วถึง อีกทั้งมีช่องว่างในการบริหารกำกับติดตามพระสอนศีลธรรม ขาดการเชื่อมต่อประสานระหว่างพระสอนศีลธรรมกับสถานศึกษาที่เป็นระบบและมีมาตรฐาน การช่วยแก้ไขปัญหาเวลาพระสอนศีลธรรมมีปัญหา หรือการได้รับการเสริมสร้างพลังใจจากกัลยาณมิตรที่มีความรู้ ความเข้าใจ และ

ทักษะการจัดการเรียนรู้ที่สามารถเป็นพี่เลี้ยงถ่ายทอดและช่วยเหลือเกื้อกูลได้อย่างใกล้ชิด ดังนั้น การพัฒนาให้มีพระบริหารการนิเทศ จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้สถานศึกษา และพระสอนศีลธรรมให้มีความมุ่งมั่นในการสอนเป็นส่วนหนึ่งของการพลิกโฉมพระสอนศีลธรรมให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ภายใต้ฐานคิดใหม่ในการกระจายโครงสร้างในการกำกับติดตามให้ความช่วยเหลือประสานงาน พัฒนาพระสอนศีลธรรมให้มีความมุ่งมั่นในการสอนด้วยการแนวทางที่มีการพัฒนาและส่งเสริมอย่างเป็นระบบ โดยพระบริหารการนิเทศคอยเป็นพี่เลี้ยงและประสานงานในพื้นที่กับสำนักงานพระสอนศีลธรรม สถานศึกษา และคณะสงฆ์ ทั้งนี้การออกแบบหลักสูตรพระบริหารการนิเทศซึ่งถือว่าการริเริ่มใหม่ และสร้างสรรค์ เป็นการปรับมุมมองของผู้เกี่ยวข้องเพื่อร่วมปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรของพระสอนศีลธรรมในการทำงานเชิงรุก ผู้วิจัยได้นำแนวคิด Design Thinking โดย Merholz (1960) ได้เสนอการคิดเชิงออกแบบสามารถเป็นส่วนเสริมที่ดีในแนวทางอื่นๆ ในการแก้ไขปัญหา โดยนำมุมมองที่หลากหลายมารองรับในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และแนวคิด Growth Mindset ของ Carol Dweck ที่เชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์มากกว่าพรสวรรค์ โดย 3 ปัจจัย ในการพัฒนา คือ ดังนี้ Efforts (ความพยายาม) กลยุทธ์ (Strategies) การหาแหล่งข้อมูลภายนอก (Help from Others) (Phuwajaronkul, 2021) แนวคิดเรื่อง Growth mindset สอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ ถ้าคิด ถ้าทำ ถ้าเปลี่ยนแปลง ทันต่อเทคโนโลยี และแนวคิด Future Skill: การเรียนรู้ทักษะแห่งอนาคต หนึ่งในทักษะที่สำคัญและสอดคล้องกับการปรับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ทักษะในการแก้ปัญหา (Problem Solving Skill) ศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช บุคคลที่ริเริ่มและผลักดันแนวคิดนี้ โดยได้ให้ความสำคัญในการดำเนินการด้านการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความจำเป็นในเรื่องทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมพร้อมประชาชนในการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในยุคปัจจุบันที่เน้นไปในเรื่องทักษะและความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นหลักมากกว่าเนื้อหาสาระต่างๆ (Research and Educational Development Office, Office of Education Council, Ministry of Education, 2021)

นอกจากนี้ การพัฒนาพระบริหารการนิเทศที่จะเป็นกลไก สำคัญ หรือตัวจักรในการขับเคลื่อน ขบวนการเพื่อพลิกโฉมพระสอนศีลธรรม จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีพลังในตนเอง (Self-Empowerment) สูงก่อนที่จะไปเสริมสร้างพลังใจให้กับผู้อื่น Clutterbuck และ Kermaghan (1995) กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีคุณภาพ เกิดพลังความคิดสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความสุขในการทำงาน สามารถปรับตัวและดึงความสามารถจากบุคคลมาใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพ อนึ่งนอกจากแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองแล้วยังต้องอาศัยพลังของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กล่าวคือ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งมุมมองและความพร้อมในการลงมือปฏิบัติ (Pretty et al., 1995) ทั้งสองแนวคิดนี้จะเกื้อกูลในมิติของการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนต้องมีในยุคศตวรรษที่ 21

อนึ่ง งานวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยย่อย 1 ภายใต้แผนวิจัย การพลิกโฉมพระสอนศีลธรรม: การพัฒนาพระบริหารการนิเทศ พระนิเทศก์และพระสอนศีลธรรมเพื่อสร้างพลังขับเคลื่อนศีลธรรมในสังคมไทย ซึ่งโครงการย่อย 1 นี้ เป็นจุดเริ่มต้นของแผนงานที่จะค้นหาพระสอนศีลธรรมที่จะมาทำบทบาทหน้าที่ในการเป็นพระบริหารการนิเทศ ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้มุ่งหวังเฉพาะแต่การพัฒนาหลักสูตรพระบริหารการนิเทศ แต่ยังคงคาดหวังให้พระสอนศีลธรรมที่ผ่านการอบรมเป็นพระบริหารการนิเทศ ได้ออกไปทดลองปฏิบัติหน้าที่ในการเป็นพระบริหารการนิเทศของพระบริการนิเทศทั้ง 4 ภาค เพื่อถอดบทเรียนการทำงานและนำมาสู่การสรุปรูปแบบการบริหารจัดการพระบริหารการนิเทศตามหลักการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อนำเสนอต่อสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ

เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมพัฒนาและขยายผลให้มีพระบริหารการนิเทศ ที่จะออกไปทำหน้าที่เป็นศูนย์เคลื่อนที่ในการพัฒนางานสอนศีลธรรมในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สามารถร่วมแก้ไขปัญหาของพระสอนศีลธรรมในพื้นที่ได้อย่างทันท่วงที ยกระดับการทำงานของพระสอนศีลธรรมให้มีระบบและกลไกที่มีมาตรฐานเป็นการพลิกโฉมพระสอนศีลธรรมอย่างแท้จริง และอันจะเป็นรากฐานพัฒนาตน พัฒนาคณะ และพัฒนาการทำงานที่เข้มแข็ง ทำให้พระบริหารการนิเทศเป็น Smart Monk ที่จะมาช่วยนำพาให้สำนักงานพระสอนศีลธรรม เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา สร้างฐานกำลังเพื่อขับเคลื่อนศีลธรรมในสังคมไทย นำพาธรรมเข้าถึงเด็กและเยาวชนไทยให้รู้เท่าทัน มีภูมิศีลธรรมพ้นจากภัยของโลกที่นับวันยิ่งเปลี่ยนแปลงและรับมือได้อย่างยากหากเด็กและเยาวชนไทยขาดศีลธรรมเป็นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของพระบริหารการนิเทศ
- 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ
- 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการพระบริหารการนิเทศตามหลักการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mix Method Research) ตามแนวคิดของ Creswell & Plano Clark (2018) แบบการประเมินหลายขั้นตอน (Klangphahol, 2020) โดยมีพื้นที่การวิจัย 4 ภาค โดยภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร และชลบุรี ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน ภาคอีสาน ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น ร้อยเอ็ด และมหาสารคาม ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช และตรัง หลักการและเหตุผลในการเลือกพื้นที่ 1) เป็นพื้นที่ศูนย์เครือข่ายของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) มีพระสอนศีลธรรมที่ผ่านการอบรม Active Learning ของสำนักงานพระสอนศีลธรรม โดยมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือวิจัย และเป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ โดยแนวคิดที่ใช้ในการออกแบบหลักสูตร โดยมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาและการทำงาน เช่น หลักสาราณียธรรม และหลักอภิธานียธรรม แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อเสริมพลังอำนาจของผู้นำ (การสื่อสารอย่างสันติ การ Coach และ Facilitator การสานเสวนา) แนวคิดหลักการบริหารจัดการของผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง (การบริหารจัดการเชิงพุทธ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง Design Thinking, Growth Mindset การทำแผนยุทธศาสตร์ การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 (ครูในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กระบวนการนิเทศ)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือ โดยเครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์กลุ่มแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Group Interview) 2) การประเมินก่อนและหลังการทดลอง ประกอบด้วย การประเมินแบบ Formative Assessment ด้วยแบบวัดสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ (Pre-Post Test) การประเมินระหว่างการอบรม (Summative Assessment) ด้วยบันทึกเสริมพลังอำนาจในตนเอง การทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม การสะท้อนคิด After Action Review 3) คำถามสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) 4) หลักสูตรอบรมพัฒนา

สมรรถนะพระบริหารการนิเทศ ตรวจสอบคุณภาพคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพในด้านของความเที่ยงตรงในเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC = 0.8 การตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ แบบวัดสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ ด้วยการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และ วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อของแบบประเมินด้วยค่าสหสัมพันธ์ CORRECTED ITEM-TOTAL CORRELATION (CITC) โดยตัดข้อคำถามที่ได้ค่าวิกฤต r ต่ำกว่า 0.463 (Two tail p.05) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.967 และการออกแบบหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ โดยผ่านการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญต่างสาขา 5 ท่าน เพื่อรับรองหลักสูตร โดยจริยธรรมในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญและตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง เครื่องมือวิจัยได้รับการตรวจรับรองจริยธรรมวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว.91/2564

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลตามระยะการวิจัย โดยระยะวิจัยที่ 1) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือ ผู้เกี่ยวข้องกับการงานพระสอนศีลธรรม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพระสอนศีลธรรม กลุ่มสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ กลุ่มบุคลากร เครือข่ายประสานงานพระสอนศีลธรรมประจำภูมิภาคของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะสงฆ์ จำนวนกลุ่มละ 10 ท่าน/ภาค รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 90 ท่าน โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ อยู่ในพื้นที่ศึกษาวิจัย มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระสอนศีลธรรม สถานศึกษาวิधिพุทธไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีประสบการณ์ในการร่วมงานกับสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมาก่อน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อนำมาสรุปการกำหนดคุณลักษณะพระบริหารการนิเทศ และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะพระบริหารการนิเทศก่อนนำไปทดลองใช้ โดยนำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 3 มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อกำหนดสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ และออกแบบหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ และประเมินปรับปรุงหลักสูตร โดยนำร่างหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะพระบริหารการนิเทศมาทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีเชี่ยวชาญแตกต่างกัน จำนวน 7 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา การนิเทศการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านอบรมพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดพระเมรุผล ผู้เชี่ยวชาญด้านสถานศึกษาวิधिพุทธ และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการเรียนการสอน โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้เชี่ยวชาญตามสาขาที่กำหนด สาขาละ 1 ท่าน มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี ที่ผ่านการวิพากษ์แนะนำจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงและนำไปทดลองใช้ ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสอนศีลธรรม 21 รูป จาก 4 ภาค (เหนือ กลาง อีสาน ใต้) โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติ (1) มีคุณสมบัติผ่านเกณฑ์การคัดเลือกที่กำหนด (2) ผ่านการสัมภาษณ์ของคณะกรรมการ (3) กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามภาค ภาคละ 5 รูป ออกแบบการวิจัยทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design โดยใช้การประเมินผลก่อน-หลังการทดลองด้วยแบบวัดสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ และติดตามผลเชิงคุณภาพจากการทำโครงการและการสรุปถอดบทเรียนสะท้อนคิดและการทำสาธิตเสวนา

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ผลข้อมูลและสรุปผล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตหรือสัมภาษณ์และ การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการซักถาม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การแปลผลข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ด้วยสถิติแบบบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ด้วยสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างของคะแนนแบบวัดสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ ดำเนินการสรุปผลข้อมูล โดยรายงานผลการวิจัยทดลองด้วยสถิติวิเคราะห์ t-test อธิบายเชิงคุณภาพประกอบนำเสนอสรุปข้อมูลแบบอุปนัยวิธี

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารจัดการพระบริหารการนิเทศตามหลักการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม” ผลการวิจัยพบว่า

1) คุณลักษณะของพระบริหารการนิเทศ ผลการศึกษาพบว่า พระบริหารการนิเทศ คือ พระสอนศีลธรรมที่จะออกไปทำบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้ที่เป็นพระนิเทศ และพระสอนศีลธรรม จำเป็นต้องมีศาสตร์ทั้งการนิเทศและศาสตร์ในการบริหาร โดยผ่านกระบวนการฝึกฝนพัฒนาให้เป็นมีความรู้ ทักษะ เจตคติ เกี่ยวกับการสร้างครูเพื่อการเปลี่ยนแปลง การสื่อสารเพื่อเสริมพลังอำนาจผู้นำ การนิเทศอย่างมีอาชีพเพื่อสร้างชุมชนกัลยาณมิตร การสร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนศีลธรรมในสังคม และการบริหารจัดการเชิงพุทธนวัตกรรม มีบทบาทหน้าที่ 1.จัดทำแผนการนิเทศพระสอนศีลธรรม 2. กำกับ ติดตาม ควบคุมปฏิบัติตามแผนการนิเทศ 3.ให้การช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุน สร้างขวัญกำลังใจ พระนิเทศและพระสอนศีลธรรม ให้เกิดการพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนากับผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม 4. ตรวจสอบประเมินและปรับปรุงการนิเทศ 5. ประสานงานความร่วมมือกับเครือข่ายพลังศีลธรรมในสังคม 6. สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานของพระนิเทศก์ พระสอนศีลธรรม และ ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธรูปศาสนาของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา 7. จัดทำโครงการ แผนงาน แนวทางพัฒนา ให้กับสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังนั้นการพัฒนาพระบริหารการนิเทศให้ออกไปทำบทบาทหน้าที่เหล่านี้ได้ พระบริหารการนิเทศต้องได้รับการพัฒนาด้านการเรียนการสอนเชิงรุก มีความรอบรู้รอบด้านเกี่ยวกับหลักสูตร สามารถเป็นผู้นำในการบริหารจัดการศึกษาวิชาพระพุทธรูปศาสนา มีบุคลิกลักษณะน่าเชื่อถือและสร้างศรัทธา มีการสื่อสารที่ดี สำหรับพระสอนที่จะเป็นพระบริหารการนิเทศได้ คุณสมบัติพื้นฐานหลักที่ต้องมีประสบการณ์เป็นพระสอนอย่างน้อย 5 ปี คุณวุฒิการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสอนหรือผ่านการอบรมหลักสูตรการสอน เป็นผู้ที่มีจิตอาสา เสียสละ มนุษย์สัมพันธ์ดี มีอุดมการณ์เผยแผ่ศาสนาซึ่งนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นพระบริหารการนิเทศที่ต้องมีวิสัยทัศน์ในการรับใช้งานพระพุทธรูปศาสนาด้วยความมุ่งมั่นและอุทิศตน

2) การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะของพระบริหารการนิเทศ มี 5 ด้าน กล่าวคือ 1) ความเป็นครูเพื่อการเปลี่ยนแปลง 2) การสื่อสารเพื่อเสริมพลังอำนาจผู้นำ 3) การนิเทศอย่างมีอาชีพเพื่อสร้างชุมชนกัลยาณมิตร 4) การบริหารจัดการเชิงพุทธนวัตกรรม ศีลธรรมในสังคม 5) การสร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนศีลธรรมในสังคม หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ เป็นการอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะ จำนวน 48 ชั่วโมง และฝึกปฏิบัติการภาคสนาม 1 เดือน โดยในช่วงอบรมเป็นการอบรมแบบ Hybrid Learning ประกอบด้วยการอบรมออนไลน์ 7 ชั่วโมง

และอบรมเชิงปฏิบัติการ 5 วัน จำนวน 41 ชั่วโมง โดยมีปรัชญาของหลักสูตร คือ “มุ่งพัฒนาระดับคุณภาพ พระสอนศีลธรรมให้มีความเป็นมืออาชีพวิถีพุทธในการบริหารจัดการการนิเทศ สร้างเครือข่ายองค์การแห่งการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาเพื่อรวมพลังขับเคลื่อนศีลธรรมในสถานศึกษา” สำหรับเนื้อหาของหลักสูตร ประกอบด้วย 6 Module ได้แก่ Pre-Module ความรอบรู้เกี่ยวกับองค์กรและเครือข่าย Module 1 ความเป็นครูเพื่อการเปลี่ยนแปลง Module 2 การสื่อสารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจผู้นำ Module 3 การนิเทศอย่างมืออาชีพเพื่อสร้างชุมชนกัลยาณมิตร Module 4 การบริหารจัดการเชิงพุทธนวัตกรรม Module 5 การสร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนศีลธรรมในสังคม Module 6 ปฏิบัติการบริหารจัดการการนิเทศโดยพระบริหารการนิเทศ (โครงการภาคสนาม 1 เดือน) โดยใช้กระบวนการคัดเลือกแบบมีส่วนร่วมด้วยการตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์ วิทยาลัยเขต บุคลากรสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ครู ผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษาธิการ และคณะสงฆ์ของแต่ละภาค) มีพระสอนศีลธรรมที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 21 รูป ประกอบด้วย พระสอนศีลธรรมภาคเหนือ 5 รูป ภาคกลาง 6 รูป ภาคอีสาน 5 รูป และภาคใต้ 5 รูป การวัดและประเมินผลของหลักสูตรพระบริหารการนิเทศ ใช้การวัดและการประเมินผลทั้ง 2 มิติ ได้แก่ การประเมินผลระหว่างการอบรม (Formative Assessment) และการประเมินผลรวม (Summative Assessment) ผลการอบรมพบว่า ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบผลการพัฒนาสมรรถนะรายด้าน

สมรรถนะ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t-test	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านที่ 1 ความเป็นครูเพื่อการเปลี่ยนแปลง	4.29	.60	4.46	.427	-1.19	.24
ด้านที่ 2 การสื่อสารเพื่อเสริมพลังอำนาจผู้นำ	4.31	.61	4.53	.42	-1.63	.11
ด้านที่ 3 การนิเทศอย่างมืออาชีพเพื่อสร้างชุมชนกัลยาณมิตร	4.06	.64	4.42	.48	-2.48	.02*
ด้านที่ 4 การบริหารจัดการเชิงพุทธนวัตกรรมศีลธรรมในสังคม	4.10	.63	4.55	.49	-2.90	.01*
ด้านที่ 5 การสร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อน	4.23	.60	4.51	.44	-1.77	.09
รวม	4.15	.55	4.49	.39	c	.00*

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะของพระบริหารการนิเทศของพระสอนศีลธรรมที่เข้าอบรมมีคะแนนค่าเฉลี่ยสมรรถนะของพระบริหารการนิเทศก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มีผลทดสอบค่า $t = .55$ คะแนนค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ก่อนการทดลอง $\bar{X} = 4.15$, $S.D. = .55$ และหลังการทดลอง $\bar{X} = 4.49$, $S.D. = .39$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า เสียงสะท้อนจากผู้เข้าอบรมมีความประทับใจในการเข้าร่วมอบรม และได้รับการพัฒนาตนเองมากขึ้นมีพลังใจและมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนงานศีลธรรม “รู้สึกมีพลัง รู้สึกสนุกสนาน เริ่มเห็นทิศทาง Vision ที่เริ่มชัดเจน” ได้เครือข่ายพระบริหารการนิเทศที่ไปทำงานขับเคลื่อนศีลธรรมร่วมกัน”

3) รูปแบบการบริหารจัดการพระบริหารการนิเทศตามหลักการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านการให้พระบริหารการนิเทศได้ฝึกปฏิบัติในโครงการอบรมพระนิเทศ เป็นเจ้าภาพในการดูแลห้องอบรมและเป็นวิทยากรกระบวนการร่วมเป็นพี่เลี้ยงให้กับพระนิเทศก์ ทุกภาคได้รับเสียงตอบรับจากพระนิเทศก์ถึงความประทับใจที่มีต่อพระบริหารการนิเทศ ผลการปฏิบัติภาคสนามเกิดโครงการบริหารการนิเทศติดตามประเมินผลโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน 4 โครงการตามภาค การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเอง

ให้พระบริหารการนิเทศ มีผลงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้แม้จะมีบางภาคที่ไม่สามารถครบทุกกิจกรรมแต่ใช้การจัดออนไลน์เสริมให้เกิดทักษะการนิเทศการและการทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เกิดการสร้างเครือข่ายทำงานร่วมกับศึกษานิเทศก์ คณะสงฆ์ วิทยาลัยสงฆ์ วิทยาลัยเขต มจร. สถานศึกษา ทำให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการพระบริหารการนิเทศ มี 4 องค์ประกอบ กล่าวคือ

องค์ประกอบที่ 1 กระบวนการคัดเลือกอย่างมีส่วนร่วม เพื่อค้นหาพระสอนศีลธรรมที่จะพัฒนาเป็นพระบริหารการนิเทศอย่างมีส่วนร่วม กล่าวคือ (1) การกำหนดคุณสมบัติสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการเป็นพระบริหารการนิเทศ (2) สร้างกลไกในการคัดสรรโดยมีสองระบบ คือ สมัครด้วยตนเอง (มีผู้บริหารคณะสงฆ์ในเขตพื้นที่ให้การรับรอง) และสมัครโดยคณะสงฆ์ส่งรายชื่อ โดยจัดตั้งคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคุณสมบัติของพระบริหารการนิเทศเพื่อความโปร่งใสและการได้รับการยอมรับและสร้างการรับรู้การมีพระบริหารการนิเทศ หัวใจสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกพระสอนศีลธรรมที่มีความมุ่งมั่น พุเมเท อุทิศตน เสียสละ รักในงานสอนและความเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำหน้าที่พระบริหารการนิเทศ

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง โดยนำระบบการอบรมแบบ Hybrid คือ (1) การอบรมออนไลน์ที่ใช้เวลาไม่มากแต่สามารถเชิญวิทยากรสร้างแรงบันดาลใจและถ่ายทอดประสบการณ์ได้ดี (2) การอบรมออนไซต์ 5 วัน ลำดับเนื้อหาตามสาระในหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ 5 ด้าน โดยรูปแบบการอบรมเน้นเรื่องการนำโจทย์สถานการณ์จริงเป็นห้องจำลองการเป็นพระบริหารการนิเทศ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการทำงานเป็นทีม ฝึกการแก้ปัญหา การถ่ายทอดความรู้ การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ลักษณะกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้พระบริหารการนิเทศแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การรับฟังทีมและการมีส่วนร่วม การฝึกกระบวนการทำงานทีมของพระบริหารการนิเทศในการบริหารคน บริหารงาน บริหารเครือข่าย บริหารเวลา

องค์ประกอบที่ 3 การวางโครงสร้างระบบการส่งเสริมพระบริหารการนิเทศ โดยสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรออกนโยบายที่ชัดเจนถึงระบบกลไกการทำงาน บทบาทหน้าที่และการให้การสนับสนุนตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างพลังเครือข่ายพระบริหารการนิเทศที่เข้มแข็ง สร้างความต่อเนื่องเพื่อให้เกิดบรรยากาศในการทำงานและรักษาพลังบวกในการทำงาน เป็นการเสริมแรงในการรักษาทายาทพระพุทธศาสนาให้มั่นคงสืบต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

พบบทความรู้ใหม่เรียกว่า โมเดล 4 ส.พัฒนาพระบริหารการนิเทศ คือ

ส.สร้างระบบคัดสรรอย่างมีส่วนร่วม จัดตั้งคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคุณสมบัติของพระบริหารการนิเทศเพื่อความโปร่งใสและการได้รับการยอมรับและสร้างการรับรู้การมีพระบริหารการนิเทศ หัวใจสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกพระสอนศีลธรรมที่มีความมุ่งมั่น พุเมเท อุทิศตน เสียสละ รักในงานสอนและความเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำหน้าที่พระบริหารการนิเทศ

ส.สร้างสรรค์การเรียนรู้แบบเสมือนจริง คือ กระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยน 2 ขั้นตอน โดยมีบันไดก้าวแรกที่สร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ด้วยการอบรมแบบ Hybrid Learning ซึ่งประกอบด้วยออนไลน์และออนไซต์ บันไดก้าวที่สองการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ทำงานผ่านการบริหารจัดการในการทำงานเป็นทีมของพระบริหารการนิเทศ

ส.สร้างระบบการส่งเสริมในการบริหารงาน คือ โดยสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรออกนโยบายที่ชัดเจนถึงระบบกลไกการทำงานบทบาทหน้าที่และการให้การสนับสนุนตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ การกำหนดโครงสร้างจำนวนและกำหนดขอบเขตบทบาทหน้าที่การทำงานของพระบริหารการนิเทศ พระนิเทศ ให้ชัดเจนสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ มีการส่งเสริมผลักดันให้ผลงานการทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่พระบริหารการนิเทศ เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผลงานของคณะสงฆ์ และให้พระบริหารการนิเทศมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในการพัฒนา คัดเลือกผลงาน พระสอนศีลธรรมดีเด่น และการพัฒนาหลักสูตรพระสอนศีลธรรม

ส.สร้างพลังเครือข่ายของพระบริหารการนิเทศ พระนิเทศ และพระสอนศีลธรรม โดยการจัดเวทีเสวนาชวนคุยอย่างต่อเนื่องของพระบริหารการนิเทศ พระนิเทศก์ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดบรรยากาศในการทำงานและรักษาพลังบวกในการทำงาน เพราะนอกจากแลกเปลี่ยนประสบการณ์แล้วยังเป็นเวทีให้พระบริหารการนิเทศได้แสดงผลงานและบทบาทให้สังคมรับทราบเพื่อสร้างความตื่นตัว ความร่วมมือ และสร้างแรงบันดาลใจให้พระสอนศีลธรรมได้ขยับตัวพัฒนาเป็นพระนิเทศ และพระบริหารการนิเทศ เป็นการเสริมแรงในการรักษาทายาทพระพุทธศาสนาให้มั่นคงสืบต่อไป ทั้งนี้ปัจจัยที่ทำการพัฒนาพระบริหารการนิเทศประสบความสำเร็จและยั่งยืน มี 3 ปัจจัย ได้แก่ เรื่องของ คน ระบบ และกลไก ซึ่งเป็นประเด็นที่เครือข่ายผู้เกี่ยวข้องต้องมาร่วมหารือและบริหารจัดการร่วมกัน

โมเดล ๔ ส.พัฒนาพระบริหารการนิเทศ

ภาพที่ 1 โมเดล 4 ส.พัฒนาพระบริหารการนิเทศ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลคณะผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ใหม่ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบพัฒนาพระบริหารการนิเทศ มีประเด็นอภิปรายผลที่สำคัญดังนี้

1) คุณลักษณะของพระบริหารการนิเทศ ผลการวิจัยพบว่า พระบริหารการนิเทศ จำเป็นต้องมีศาสตร์ทั้งการนิเทศและศาสตร์ในการบริหาร เพราะพระบริหารการนิเทศ นอกจากจะมีบทบาทหน้าที่เป็นพระสอนแล้ว ยังเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ดูแล ติดตามกำกับและช่วยเหลือพระนิเทศ และร่วมวางแผนพัฒนาเสริม

ความรู้และทักษะให้กับพระสอนศีลธรรม และพระนิเทศก์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา สอดคล้องกับ Kawinum et al. (2021) ได้นำเสนอว่า การบริหารการนิเทศเป็นหนึ่งในกลไก สำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของหลักสูตร ซึ่งการบริหารการนิเทศจะสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับทักษะและความสามารถในการบริหารการนิเทศของผู้บริหารการศึกษา ที่ต้องทำงานร่วมกับบุคลากร ในสถานศึกษา มีคุณลักษณะของผู้นำที่ดี ให้ความช่วยเหลือครูให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ พร้อม ทั้งการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานร่วมกัน รวมถึงส่งเสริมและพัฒนาให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

2) การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ ผลการวิจัยนำเสนอ เนื้อหาของ หลักสูตรประกอบด้วย 6 Module ประกอบด้วย Pre-Module ความรอบรู้เกี่ยวกับองค์กรและเครือข่าย Module 1 ความเป็นครูเพื่อการเปลี่ยนแปลง Module 2 การสื่อสารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจผู้นำ Module 3 การนิเทศอย่างมีอาชีพเพื่อสร้างชุมชนกัลยาณมิตร Module 4 การบริหารจัดการเชิงพุทธนวัตกรรม Module 5 การสร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนศีลธรรมในสังคม Module 6 ปฏิบัติการบริหารจัดการนิเทศโดย พระบริหารการนิเทศ (โครงการภาคสนาม 1 เดือน) ที่สอดคล้องกับสมรรถนะของพระบริหารการนิเทศและการ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม การฝึกปฏิบัติ การทำงานเป็นทีม ทำให้เกิดการเสริมพลัง อำนาจในตนเองนอกจากเป็นการพัฒนาตนเองแล้วการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมยังเป็นการเสริมพลังให้เกิดความ ร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนงานไปสู่เป้าหมาย ตามที่ Breeding (2008) ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างพลังอำนาจว่า เป็น กระบวนการที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน จะช่วยให้บุคลากรมั่นใจใน การทำงาน การเสริมสร้างพลังอำนาจจะช่วยให้บุคลากรมีอิสระและกล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดีขึ้น ความสัมพันธ์กันของบุคลากรจะช่วยให้เกิดเครือข่ายที่ดีในการทำงาน

3) รูปแบบการบริหารจัดการพระบริหารการนิเทศตามหลักการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองและ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดคุณลักษณะและคุณสมบัติในกระบวนการ คัดเลือกอย่างมีส่วนร่วม เป็นก้าวแรกที่สำคัญที่จะทำให้สำนักงานพระสอนศีลธรรมได้บุคคลที่มีคุณสมบัติ พร้อมในการนำมาพัฒนาเสริมศักยภาพด้านบริหารการนิเทศ เพราะทำให้พระบริหารการนิเทศที่ผ่านการ คัดเลือกเมื่อผ่านการอบรมแล้วสามารถทำงานเชื่อมเครือข่ายได้อย่างสะดวกและเกิดความร่วมมือ สอดคล้อง กับเสียงสะท้อนของพระบริหารการนิเทศและพระนิเทศก์ในงานเสวนาถอดบทเรียนการเข้าร่วมโครงการวิจัย พลิกโฉมพระสอนศีลธรรมและ สอดคล้องกับแนวคิด การมีส่วนร่วมที่ United Nations อธิบายไว้ การมีส่วน ร่วมคือการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ในการตัดสินใจเพื่อกำหนด เป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ (United Nations, 1981) การดึงเครือข่ายภาคส่วนการศึกษา คณะสงฆ์ วิทยาลัยสงฆ์ วิทยาลัยเขต ซึ่งนับเป็นหุ้นส่วนใหญ่ในการได้รับประโยชน์จากการพัฒนาพระบริหารการนิเทศหากใช้ กระบวนการมีส่วนร่วมจะทำให้การขับเคลื่อนของพระบริหารการนิเทศได้รับความร่วมมือ 2) กระบวนการ เรียนรู้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงด้วยหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ สร้างการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การนำความรู้ไปปฏิบัติต่อยอดขยายผล เพราะการที่พระบริหารการนิเทศจะให้ คำแนะนำหรือช่วยแนะนำการออกแบบแผนการสอนเชิงรุกให้กับพระสอนศีลธรรม ซึ่งหัวใจสำคัญของการสอน เชิงรุก (Active Learning) คือ การเรียนรู้แบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของ Pretty et al. (1995) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองของผู้เรียนผ่านประสบการณ์ และความรู้เดิมที่มี และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเปิดใจและ แสดงความคิดเห็น และเอื้ออำนวยให้เกิดการสร้างความรู้มากกว่าการถ่ายทอดจากผู้เรียนเป็นฝ่ายกระทำ และ

ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอย่างไม่สิ้นสุด กล่าวได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงซึ่งทำให้เกิดความรักในการเรียนรู้และพัฒนา เอาใจใส่และปรับปรุงการสอน รวมถึงการเกิดพลังสร้างสรรค์ในการทำงาน 3) การวางโครงสร้างระบบการส่งเสริมพระบริหารการนิเทศ กล่าวคือ การวางนโยบายของสำนักงานพระสอนศีลธรรมที่ชัดเจนต่อการกำหนดบทบาทหน้าที่ การถ่ายทอดสู่วิทยาลัยสงฆ์ วิทยาลัยเขต การส่งเสริมสร้างพลังใจในการพัฒนา เป็นต้น ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับเสียงสะท้อนจากศึกษานิเทศก์ ครู ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือแม้แต่คณะสงฆ์ โดยมองว่า “การจะทำให้พระบริหารการยังยืน จะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่หน่วยงานที่ให้การดูแลการช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน ให้งานการนิเทศ ขับเคลื่อนไปตามเป้าหมายของการทำงาน รวมถึงการบริหารจัดการ ด้านคน ด้านงบประมาณ และวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย (รักในตำแหน่ง/งานที่ทำ) ปัจจัยที่ส่งเสริมให้การบริหารการนิเทศ การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา ความร่วมมือของทีมงาน ความสำเร็จของงานที่เป็นแรงเสริม/ความท้าทาย การยกย่องเชิดชูเกียรติพระนิเทศที่มีผลงาน” (Supervisor, 2021) 4) การสร้างพลังเครือข่ายพระบริหารการนิเทศที่เข้มแข็ง เป็นประเด็นที่ถอดบทเรียนจากพระบริหารการนิเทศถึงเคล็ดลับความสำเร็จในการขับเคลื่อนโครงการพลิกโฉมพระสอนศีลธรรมคือการรวมกลุ่มในการหมั่นประชุมพูดคุยหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างไฟในการทำงานและทำให้เกิดสัมพันธภาพที่เข้มแข็ง การมีนัดหมายพบปะที่ต่อเนื่อง การเคารพให้เกียรติและปฏิบัติตามกติการ่วมกัน สอดคล้องกับหลักอภิธานิธรรม (Thai Tipitaka: 10/134-135/78-81) กล่าวคือ ธรรมที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งในสมัยพุทธกาลกษัตริย์เจ้าวัชชีสามารถครองเมืองร่วมกันด้วยยึดหลักธรรมนี้ นอกจากนี้วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันด้วยความเป็นกัลยาณมิตร การสื่อสารพูดคุยด้วยความเคารพ ให้เกียรติ การแบ่งปันการมีน้ำใจ สอดคล้องกับหลักสาราณียธรรม เป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และทำให้ไม่เกิดความขัดแย้งหรือทำให้เกิดการแตกแยกในหมู่คณะ

สรุป

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการพระบริหารการนิเทศตามหลักการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การกำหนดคุณลักษณะของพระบริหารการนิเทศ เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ต้องรับฟังผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาพระบริหารการนิเทศ คุณลักษณะของผู้จะมาเป็นพระบริหารการนิเทศต้องมีทั้งวิชาและจรณะเป็นที่ยอมรับและศรัทธาต่อผู้พบเห็น การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะพระบริหารการนิเทศ ต้องเน้นภาคปฏิบัติและสร้างการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการทำงานเป็นทีม และใช้การเรียนรู้แบบ Hybrid Learning เพื่อให้ทันยุคทันสมัยและเป็นการปูพื้นฐานความรู้ให้กับผู้เข้าอบรม รูปแบบการบริหารจัดการพระบริหารการนิเทศตามหลักการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ การพัฒนาที่เป็นระบบตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ คือ การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้จะมาเป็นพระบริหารการนิเทศ การผ่านการอบรมหลักสูตรที่มีมาตรฐานสร้างการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดความรักในการเรียนรู้และทำงานเป็นทีมมีทิศทางทำงานไปในทางเดียวกัน การมีโครงสร้างและระบบรองรับเมื่อพัฒนาเป็นพระบริหารการนิเทศแล้ว พร้อมกับการส่งเสริมการทำงานแบบเครือข่ายที่เกิดความเข้มแข็ง ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศีลธรรมในสังคมทั้งภาคคณะสงฆ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เครือข่ายสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) รวมถึงภาคองค์กรบริหารท้องถิ่น ได้ร่วมมือกันในการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 สำหรับด้านการศึกษา องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยสามารถนำไปถอดบทเรียนเป็นพื้นที่ หรือเป็นกรณีศึกษาให้กับผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ได้นำไปประยุกต์ใช้พัฒนาส่งเสริมในการพัฒนาคุณภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ครูในหมวดสังคมศาสตร์รับผิดชอบวิชาพระพุทธศาสนาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการทำงานร่วมกับพระสอนศีลธรรมโดยการประสานพระบริหารการนิเทศเพื่อช่วยให้การเรียนรู้วิชาศาสนาเข้าถึงเด็กและเยาวชน คณะสงฆ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสามารถนำพระบริหารการนิเทศที่ผ่านกระบวนการไปช่วยงานขยายผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1.2 ภาครัฐควรทบทวนการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับบริบทของพระสอนศีลธรรมในปัจจุบันโดยมุ่งเน้นที่คุณภาพพระสอนศีลธรรมและการจัดสรรเชิงโครงสร้างบริบทของพระบริหารการนิเทศพระนิเทศ

1.3 สำนักงานพระสอนศีลธรรมและมหาวิทยาลัยสงฆ์ควรทำแผนยุทธศาสตร์สนับสนุนการความก้าวหน้าของพระศีลธรรมและการขยายอำนาจการบริหารจัดการให้กับวิทยาลัยสงฆ์ วิทยาลัยเขต ได้ทำหน้าที่บทบาทดูแลพระบริหารการนิเทศ และพระนิเทศก์ การทำงานกับคณะสงฆ์ในการผลักดันให้เกิดการส่งเสริมงานสอนศีลธรรมเป็นหนึ่งในผลงานของคณะสงฆ์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การยกระดับขยายเครือข่ายพระบริหารการนิเทศในระดับจังหวัดเป็นกระบวนการดูแลระดับอำเภอ ตำบล เพื่อสร้างเครือข่ายในระดับจังหวัดให้เข้มแข็ง

2.2 การพัฒนาหลักสูตรพระสอนศีลธรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในปัจจุบันและเหมาะสมกับบริบทของสงฆ์

References

- Chitradap.S. & Bunsue, A. 2007. *Children's Rights and Local Planning for Children and Youth B.E. 2551*. Bangkok: Dhammada Press Printing Co., Ltd.
- Clutterbuck, D. & Kernaghan, S. 1995. *Power: The Inner Experience*. New York.
- Klangphahol, K. (2020). Mixed Methods Research. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 14(1), 235-256.
- Manager Online. 2020. ยกเลิก “วิชาพุทธศาสนา” เป็นไปได้หรือไม่ “ปึง” หรือ “พัง”. Retrieved September 2, 2021, from <https://mgronline.com/daily/detail/9630000103272>
- Merholz, P. (1960). *Why Design Thinking Won't Save You*. Harvard Business Review Blog: Network.
- Phra Athiphat Adhicitto (Meesil). 2018. *A Study of Factors Affecting the Confidence of School Administrators on Teacher-monks in Prachinburi Province*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Sridhammapani et al. (2018). *An Analytical Studies Process and Outcomes of Project of Monks Teaching Morality in School*. (Research Report). Ayutthaya: The Office of Monk Development for Teaching Morality of MCU.

- Phrapalad Peecha Nandako (Junjuea). 2018. *A Study on the Ways of Potential Development of Morality Teaching Monks in Secondary Schools in Rayong Province*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phuwajaronkul, P. (2021). *Growth Mindset: Developing Intrinsic Motivation to Learn*. Retrieved March 3, 2022, from www: <https://celt.li.kmutt.ac.th/km/index.php/growth-mindset-developing-intrinsic-motivation-to-learn>
- Research and Educational Development Office, Office of Education Council, Ministry of Education. (2021). *The Project to Study Future Skills for Developing Thais of all Ages to Prepare for 21st Century Disruption: Results of the Study and Guidelines on Promotion*. (Research Report). Bangkok: Research and Educational Development Office, Office of Education Council, Ministry of Education.
- Sermson, P. & Lunaha, N. 2021. A Study on Guidance of Potential Development for Morality Teaching Monks Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus. *Integrated Social Science Journal*. 1(2): 67-74.
- Supervisor. (2021). Supervisor of Central. Interview. March, 22.
- The Office of Monk Development for Teaching Morality of MCU. (2022). Annual Action Plan 2022. Retrieved September 2, 2021, from https://www.krupra.net/v3/index.php?url=news_view&id=645&cat=N